

ดวงตราไปรษณียากรกับดนตรีไทย

ณรงค์ เขียนทองกุล

พ.ศ. 2546 เป็นปีที่ครบรอบ 120 ปีของการสื่อสารแห่งประเทศไทย ได้มีกิจกรรมเฉลิมฉลองในวาระดังกล่าว ได้แก่ การจัดงานแสดมปีโลก ณ อิมแพคอารีนา เมืองทองธานี จังหวัดนนทบุรี จะเห็นได้ว่าการสื่อสารได้มีพัฒนาการมานานมากแล้ว ซึ่งในแต่ละส่วนจะมีเนื้อหาหรือเรื่องราวประวัติความเป็นมาที่น่าสนใจเกี่ยวข้องกับการสื่อสารไทย เช่น แสดมปีที่ระลึกงานประชุม APEC แสดมปีภาพบุคคลสำคัญในประเทศไทย และแสดมปีในวาระพิเศษต่างๆ เป็นต้น ซึ่งทำให้นักสะสมของที่ระลึก ตลอดจนนักสะสมแสดมปีสนใจเก็บสะสมแสดมปีเหล่านั้นเป็นงานอดิเรก ก่อให้เกิดความสุขทางใจ และนำออกแสดงบ้างบางครั้งในงานต่าง ๆ

ในอดีต การสื่อสารจะเริ่มจากในระยะใกล้ๆ เช่นการพูดคุยระหว่างคนในครอบครัว ในชุมชน แล้วค่อยๆ ขยายออกเป็นวงกว้างขึ้น ในระยะแรกใช้การสื่อสารโดยคำพูด ภายหลังจึงมีการประดิษฐ์ตัวอักษรขึ้น เป็นการเพิ่มการสื่อสารในรูปแบบของภาษาเขียน เมื่อต้องการจะส่งข่าวสารในระยะทางไกลจึงต้องอาศัยการคมนาคมเข้าช่วย ในระยะแรกๆ จะมี 2 รูปแบบคือทางบกและทางน้ำ ส่วนทางบกนั้นใช้การส่งข่าวทางคนเดินหนังสือ การใช้ช้าง ม้า และสัตว์ต่างๆ ในการเดินทางเพื่อส่งข่าวสาร การสื่อสารทางน้ำโดยการส่งข่าวทางเรือ โดยเลือกใช้ตามความเหมาะสมกับภูมิศาสตร์ของผู้ที่รับข่าวสาร ความสะดวกและความต้องการในการส่งข่าวว่าเป็นเรื่องเร่งด่วนมากน้อยเพียงไร ถ้าเป็นเรื่องด่วนมากมักจะให้คนถือไปโดยเฉพาะ หากเป็นเรื่องธรรมดาไม่เร่งร้อนก็จะฝากไปกับพ่อค้าหรือคนเดินทางที่จะผ่านไปที่นั้นๆ จนถึงในปัจจุบันการสื่อสารได้มีพัฒนาการในรูปแบบทันสมัยติดต่อทางอากาศ

สำหรับการสื่อสารในประเทศไทยในระยะแรกไม่มีการบันทึกไว้เป็นหลักฐาน แต่สันนิษฐานได้จากการสร้างถนนของโบราณสถานต่างๆ เช่น ถนนจากนครธมมายังพิมายผ่านช่องเสม็ด และมีเส้นทางแยกไปยังเทวสถานต่างๆ ในสมัยขอมเรืองอำนาจ และจากสมัยสุโขทัยจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ก็ได้มีการสร้างถนนขึ้นหลายสายเพื่อการติดต่อระหว่างเมืองหลวงและเมืองสำคัญต่างๆ นอกจากนี้ยังมีการขุดคลองเพื่อใช้ในการคมนาคมสื่อสาร เห็นได้จากการที่ต่างประเทศได้ขนานนามของกรุงเทพฯ ว่าเป็นเวนิสตะวันออก ซึ่งถนนและคลองเหล่านั้นนอกจากใช้ในการคมนาคมแล้วยังเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกในการติดต่อสื่อสารอีกด้วย

ณรงค์ เขียนทองกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาศิลปนิเทศ

ในส่วนของการราชการจะมีการเดินหนังสือราชการโดยการแต่งตั้งข้าหลวงเชิญ
ท้องตราออกไป เมื่อถึงเมืองใดก็เป็นหน้าที่ของกรมการเมืองนั้นคอยจัดส่งต่อไปยังปลายทาง
ถ้าหัวเมืองมีใบบอกเข้ากรุงหรือระหว่างหัวเมือง มักจะจัดคนนำบอกส่งข่าวโดยตรง

การเดินหนังสือราชการนั้น สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรง
ราชานุภาพทรงกำหนดให้มีคนเร็ว ประจำเมืองสำคัญเป็นผู้ส่งข่าวต่อระหว่างเมือง ต่อมาเรียก
“ม้าไช้” และมีการจัด “ม้าเร็ว” ไว้ในการเดินหนังสือในการศึกสงครามด้วย

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว สถานกงสุลได้นำระบบการ
เดินหนังสือที่เรียกว่าระบบไปรษณีย์มาติดต่อกับประเทศของตนและระหว่างกงสุลต่าง ๆ
โดยเฉพาะประเทศที่มีขอบข่ายการค้ากว้างขวางและมีอาณานิคมหลายแห่ง เช่น อังกฤษ
ใน พ.ศ. 2410 กงสุลอังกฤษได้นำระบบไปรษณีย์มาใช้ติดต่อกับกรุงเทพฯ กับสิงคโปร์
โดยใช้ดวงตราไปรษณียากรพิมพ์อักษร “B” แทน “Bangkok” ประทับไว้ เรียกสั้น ๆ
ว่า “แสดมปี” มาพณีกจดหมายที่รับฝากแล้วจัดส่งไปยังปลายทาง บริษัทต่างประเทศ
บางบริษัทส่งจดหมายเองโดยประทับตราของบริษัทตน และฝากส่งลงเรือไปประเทศสิงคโปร์
มลายู (นงคฺนุช ไพรพิบูลยกิจ, 2541: 27)

ในต้นรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีการจัดทำ
หนังสือพิมพ์รายวันฉบับแรกชื่อว่า “Court” หรือ “ข่าวราชการ” เมื่อ พ.ศ. 2418
ผู้สนใจสามารถรับได้ที่สำนักงาน ณ หอนิเทศพิทยาคมในพระบรมมหาราชวัง ริมประตูศรี
สุนทรทุกวัน

ต่อมา มีการจัดให้มีบุรุษเดินหนังสือข่าวราชการส่งให้สมาชิก เรียกว่า “โพสต์แมน”
จะยังจัดพิมพ์ “ตัวแสดมปี” พิมพ์พระสาทิศลักษณ์ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้า
ภาณุรังษีสว่างวงศ์ เพื่อเป็นค่าบริการส่งหนังสือโดยพณีกลงบนจดหมาย แสดมปียุคนี้มีราคา
1 อัฐ ต่อ 1 ดวง ถ้าต้องการส่งนอกคูพระนครให้พณีก 2 ดวง ซึ่งสามารถหาซื้อได้ที่หอ
นิเทศพิทยาคมแห่งเดียว

ภายหลังได้มีการจัดตั้งไปรษณีย์ขึ้นโดยมีที่ทำการชื่อ “ไปรษณียาคาร” เป็น
ที่ทำการแห่งแรก อยู่ที่ตึกริมแม่น้ำเจ้าพระยาเหนือปากคลองโอ่งอ่าง ครั้นถึงวันเสาร์ขึ้น 1
ค่ำ เดือนเก้า ปีมะแม เบญจศก จุลศักราช 1245 ตรงกับวันเสาร์ที่ 4 สิงหาคม 2426 พระบาท
สมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสถาปนากิจการไปรษณีย์นับเป็นครั้งแรกในประเทศ
สยามที่ราษฎรสามารถส่งข่าวสารได้อย่างมีระบบ และสะดวกสบาย (นงคฺนุช ไพรพิบูลยกิจ,
2541: 64)

หลังจากที่กรมไปรษณีย์เกิดขึ้นอย่างเป็นทางการแล้ว ก็ได้สั่งพิมพ์แสดมปีชุดแรก
เรียกว่าแสดมปีชุด “โสฬส” (โสฬส) มีลักษณะเป็นรูปพระบรมฉายาลักษณ์พระบาท
สมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวผืนพระพักตร์เบื้องซ้ายภายในกรอบรูปไข่ ออกแบบโดย

วิลเลียม ริดจ์เวย์ ช่างชาวอังกฤษ พิมพ์ที่โรงพิมพ์วอเตอร์โลว์แลนด์ซันส์ ประเทศอังกฤษ มีตัวอักษรบอราคา คือ โสฬส อัฐ เสี้ยว ซิกหนึ่ง และสลิ้งหนึ่ง พิมพ์ชนิดละ 500,000ดวง เป็นแสตมป์ที่พิมพ์ออกแบบใช้ภายในประเทศ ยังไม่สามารถติดจดหมายส่งต่างประเทศได้

เมื่อประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกสหภาพสากลไปรษณีย์ แสตมป์ไทย ชุดต่อมาซึ่งออกจำหน่ายเมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2430 จึงจำเป็นต้องมีความเป็นสากลมากขึ้น ปฏิบัติตามข้อบังคับของสหภาพ คือ พิมพ์ชื่อประเทศ “Siam” มีคำว่า “Postage” และมีชื่อเงินตราเป็นภาษาอังกฤษหรือฝรั่งเศส(นงคันฺช ไพรพิบูลยกิจ, 2541: 66)

หลังจากแสตมป์ ชุด “โสฬส” แล้ว กรมไปรษณีย์จัดพิมพ์แสตมป์ต่อเนื่อง จนถึงปัจจุบัน รูปประกอบภาพแสตมป์ในสมัยแรกนิยมอัญเชิญพระฉายของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลต่าง ๆ ในการจัดทำดวงตราไปรษณียากรแต่ละครั้งนั้น มีคณะทำงานได้พิจารณาการนำเสนอหาข้อมูลความรู้ต่างๆ ที่น่าสนใจมาสอดแทรก เช่น พระราชพิธี เหตุการณ์สำคัญ วันสำคัญ ภาพดอกไม้ โบราณสถาน จิตรกรรม บุคคลสำคัญ เป็นต้น และได้มีการเลือกเรื่องดนตรีไทยมาใช้ในการจัดพิมพ์ด้วย จากการค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ในส่วนดวงตราไปรษณียากรที่เกี่ยวกับดนตรีไทย พบว่ามีจำนวน 3 ชุด มีเนื้อหา ดังนี้

ชุดที่ 1 ชุดเครื่องดนตรีไทย (Thai Musical Instruments)

ชุดที่ 2 ชุด 100 ปี หลวงประดิษฐไพเราะ (Luang Praditphairo's Centenary)

ชุดที่ 3 ชุดเครื่องดนตรีไทย (Thai Musical Instruments II)

ชุดที่ 1 ชุดเครื่องดนตรีไทย (Thai Musical Instruments)

แสตมป์ชุดนี้เป็นชุดแรกที่มีการนำเรื่องดนตรีมาเป็นภาพประกอบ จัดพิมพ์และออกจำหน่ายวันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ.2513 ลักษณะแสตมป์ที่มีลายน้ำ (W) 3 ขนาดพื้น (P) 13 1/2 พิมพ์ที่โรงพิมพ์กระทรวงการคลัง ประเทศญี่ปุ่น ในชุดนี้มี 4 ภาพ มีลักษณะโดยรวมแบ่งภาพกรอบสองข้าง กรอบซ้ายมีตัวอักษรประเทศไทยและราคาเป็นอักษรไทย ภาพตรงกลางเป็นรูปสตรีนางในกำลังบรรเลงเครื่องดนตรีไทย กรอบขวามีคำว่า Thailand และราคาเป็นตัวอักษรอังกฤษ ประกอบด้วย

ดวงที่ 1 ราคา 50 สตางค์ เป็นรูปสตรีแต่งชุดแบบนางใน ห่มสะไบพื้นสีเขียว นุ่งผ้าลายดอกสีเทาเขียว นั่งพับเพียบขวาทับซ้าย สีซอสามสาย ฉากหลังเป็นลายดอกไม้ร่วงสีเทาออกแดง พื้นล่างสีแดงออกน้ำตาล กรอบข้างเป็นลายประจายามลูกฟักสลักดอกไม้สีกลีบ กรอบด้านหน้าลายประจายามดอกไม้สีกลีบ สีเทา จำนวนพิมพ์ 3,000,000 ดวง

ดวงที่ 2 ราคา 2 บาท เป็นรูปสตรีแต่งชุดแบบนางใน ห่มสะไบพื้นสีเขียวลายขลิบลมวง นุ่งผ้าลายดอกสีส้ม นั่งท่าเทพธิดาเห็นปลายเท้าซ้าย เป่าขลุ่ยเพียงออ ฉากหลังเป็นลายประจายามดอกไม้สีกลีบสีเทาดำ พื้นล่างสีม่วง กรอบข้างเป็นลายประจายามลูกฟักสลักดอกไม้สีกลีบ กรอบด้านหน้าลายประจายามดอกไม้สีกลีบ สีเทา จำนวนพิมพ์ 1,000,000 ดวง

ดวงที่ 3 ราคา 3 บาท เป็นรูปสตรีแต่งชุดแบบนางใน ห่มสะไบพื้นสีแดง นั่งท่าพับเพียบซ้ายทับขวา ดีดกระจับปี่ ฉากหลังเป็นลายพุ่มข้าวบิณฑ์หน้าสิงห์หรือหน้าขบ สีเทาดำ พื้นล่างสีแดง กรอบข้างเป็นลายประจายามลูกฟักสลักดอกไม้สีกลีบ กรอบด้านหน้ามีสองชั้นด้านบนเป็นลายประจายามกำมปูสลักดอกไม้สีกลีบ ด้านล่าง มีลายกลีบบัวหงาย จำนวนพิมพ์ 1,000,000 ดวง

ดวงที่ 4 ราคา 5 บาท เป็นรูปสตรีแต่งชุดแบบนางใน ห่มสะไบพื้นสีเหลืองขลิบลมวง นุ่งผ้าพับเพียบขวาทับซ้าย ดีโตนรธมา ฉากหลังเป็นลายพุ่มข้าวบิณฑ์ สีเทา

ออกแดง พื้นล่างสีแดง กรอบข้างเป็นลายประจายามลูกผักสลัดดอกไม้สีกลีบ กรอบด้าน
หน้าลายประจายามดอกไม้สีกลีบ จำนวนพิมพ์ 1,000,000 ดวง (ศักดิ์เสริม ศิริวงศ์,
2543: 46)

จากภาพและข้อมูลแสดมปีชุดนี้ จะเห็นว่าผู้จัดพิมพ์ต้องการแสดงภาพสตรี
นางในบรรเลงเครื่องดนตรีไทยในแต่ละชั้น ซึ่งน่าจะได้รับอิทธิพลจากภาพจิตรกรรมฝา
ผนังไทยตามโบสถ์วิหารในวัดต่าง ๆ ที่นิยมนวดเรื่องราวชาดกในพุทธศาสนา มักจะมี
เรื่องราววิถีชีวิตของคนในราชสำนัก ส่วนที่พบเห็นได้เป็นประจำ คือ ภาพนักดนตรีที่
เป็นนางในบรรเลงดนตรีไทยประเภทวงมโหรีเครื่องสี่ขับกล่อมเจ้านายอยู่ในวัง ในเชิงของ
การประสมวงแล้ว ภาพชุดนี้เทียบเคียงได้กับวงมโหรีเครื่องสี่ ตรวจรายละเอียดตามหลัก
ทฤษฎีดนตรีไทยว่าด้วยการประสมวงดนตรีไทยแล้วพบว่า เครื่องดนตรีที่ไม่ถูกต้องหลัก
เกณฑ์ คือ ขลุ่ยเพียงออ ซึ่งจัดอยู่ในวงมโหรีเครื่องหก ส่วนที่ถูกต้อง คือ ผู้ขับลำนำ
และดีกรับพวง และในอีกประเด็นหนึ่งเข้าใจว่า ผู้ออกแบบคงจะคิดถึงการแบ่งประเภท
เครื่องดนตรีไทย โดยกำหนดเป็นเครื่องดีด เครื่องสี เครื่องตีและเครื่องเป่า แต่เมื่อ
พิจารณาจากลำดับของราคาแสดมปีกับภาพแล้ว พบว่า เรียงตามราคาเริ่มจากเครื่องสี
เครื่องเป่า เครื่องดีด และจบที่เครื่องตี ซึ่งไม่ตรงหลักเกณฑ์การแบ่งเครื่องดนตรีไทย

ชุดที่ 2 ชุด 100 ปี หลวงประดิษฐไพเราะ (Luang Praditphairo's Centenary)

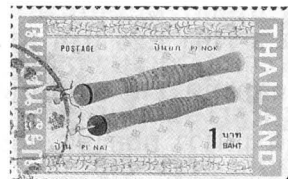

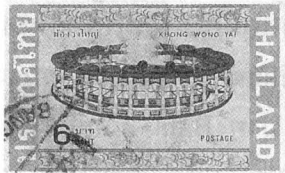
แสดมปีภาพนี้ นับได้ว่า เป็นแสดมปีภาพนักดนตรีไทยชุดแรก จัดพิมพ์และ
ออกจำหน่าย วันที่ 26 สิงหาคม พ.ศ.2524 มีลักษณะลายน้ำ (W) 10 ขนาดพื้นที่ (P)
14x14 1/2 พิมพ์ที่ บริษัท แฮริสันแอนด์ซันส์ ประเทศอังกฤษ มีจำนวน 1 ดวง ราคา
1.25 บาท จำนวนพิมพ์ 4,000,000 บาท ผู้ออกแบบ นายพิชัย นิรันดร สังกัดกองหัตถศิลป์
เป็นภาพครุหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ครึ่งตัวสวมเสื้อราชปะแตนติด
เหรียญตราต่าง ๆ อยู่ตรงกลางภาพในรูปแบบกรอบวงรี มี 3 ชั้น ชั้นในสุดสี่ชมพู ชั้น
กลางเป็นลายไขปลา และชั้นนอกสีส้ม กรอบนอกเป็นสีเหลี่ยม ด้านล่างโค้งเป็นครึ่งวง
กลมมีโลโก้สัญลักษณ์ด้วย “ศ” ของครุหลวงประดิษฐไพเราะ อยู่ในวงกลม มีลูกศร

พร้อมกันชนวนางพาดกลาง ส่วนช่องว่างในกรอบผูกเป็นกนกพันธุ์พฤกษา พื้นสีเขียว ตอนบนสุดมีคำว่า “ประเทศไทย” และ “Thailand” ด้านล่างกรอบ ด้านซ้ายมีคำว่า “Postage” และด้านขวา มีราคาบอกไว้ 1.25 บาท Baht ส่วนด้านล่างสุดมีภาษาไทย ภาษาอังกฤษพิมพ์เป็นชื่อชุดว่า ครบ 100 ปี หลวงประดิษฐไพเราะ Luang Praditphairo’s Centenary พื้นสีเทา (ศักดิ์เสริม ศิริวงศ์, 2543: 76)

หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) เป็นบุตรของครูสินกับนางยิ้ม เกิดวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ.2424 ที่จังหวัดสมุทรสงคราม ท่านศึกษาหนังสือไทย หนังสือขอมที่วัดอัมพวา และศึกษาวิชาดนตรีไทยจากสำนักครูสิน เมื่ออายุ 15 ปี สมเด็จเจ้าฟ้ากรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช(สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ) ทรงรับเข้าไปรับราชการในวังบูรพาภิรมย์ในตำแหน่งจางวางมหาดเล็กในพระองค์และควบคุมวงปี่พาทย์ของวังบูรพาภิรมย์ เนื่องจากเป็นผู้มีฝีมือและศิลปะในการบรรเลงดนตรีไทยได้อย่างยอดเยี่ยมของท่าน พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานบรรดาศักดิ์ให้เป็น “หลวงประดิษฐไพเราะ” สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอโปรดประทานนามสกุลให้ว่า “ศิลปบรรเลง” เพลงทุกเพลงที่ท่านแต่งขึ้นล้วนมีทำนองไพเราะและได้รับความนิยมแพร่หลายมากจนถึงปัจจุบันนี้ เช่น เพลงลาวดำเนินทราย ทางเปลี่ยน ลาวเสี่ยงเทียน เถา เป็นต้น นับว่าท่านเป็นผู้ทำประโยชน์อย่างมหาศาลในการสร้างแนวทางของเพลงไทยให้แก่คนรุ่นหลังเป็นอย่างมาก จึงได้รับยกย่องว่าเป็นปรมาจารย์เอกในวงการดนตรี ในพ.ศ. 2475 ได้ย้ายมาดำรงตำแหน่งหัวหน้าแผนกดุริยางค์ไทย กรมศิลปากร จนครบเกษียณอายุ เมื่อออกจากราชการแล้ว ท่านก็สั่งสอนศิษย์เป็นวิทยาทานอยู่กับบ้านและเสียชีวิตเมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2497 (อนุสรณ์คำนึงในวาระฉลองรอบร้อยปีเกิดหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง), 2524: 86)

ชุดที่ 3 ชุดเครื่องดนตรีไทย (Thai Musical Instruments II)

ชุดเครื่องดนตรีไทยชุดที่ 2 นี้ จัดพิมพ์และออกจำหน่ายเมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน พ.ศ.2525 มีลักษณะลายน้ำ (W) 12 ขนาดพื้น (P) 12 พิมพ์ที่ บริษัท จอห์น แวดิงตัน ประเทศอังกฤษ ลักษณะภาพโดยรวม ในแต่ละรูปจะประกอบด้วยกรอบข้างสองด้าน ด้านซ้ายพิมพ์อักษรไทยว่าประเทศไทย ด้านขวาพิมพ์อักษรคำว่า Thailand มีกรอบบนและกรอบล่างเป็นลายดอกไม้ และช่องว่างตรงกลางภาพเป็นรูปเครื่องดนตรีแต่ละชนิด ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ดวงที่ 1 ราคา 50 สตางค์ ตรงกลางภาพประกอบด้วยรูปภาพ 2 ภาพ คือ ด้านซ้ายเป็นรูปภาพฉาบ 1 คู่ ข้างหนึ่งคว่ำ อีกข้างหนึ่งหงาย ตรงกลางฉาบมีผ้าร้อยสีแดง ด้านบนรูปภาพฉาบมีคำว่า Postage ด้านล่างภาพฉาบมีอักษรไทย พิมพ์คำว่าฉาบ และอักษรคำว่า Chab ด้านขวาเป็นรูปภาพฉิ่ง 1 คู่ ข้างหนึ่งคว่ำ อีกข้างหนึ่งหงาย ตรงกลางมีเชือกร้อยระหว่างสองฝ่า ด้านบนภาพฉิ่ง มีคำว่า ฉิ่ง และอักษรคำว่า Ching ด้านล่างภาพฉิ่ง พิมพ์คำว่า 50 สต. St. พื้นสีเขียว

ดวงที่ 2 ราคา 1 บาท ตรงกลางภาพประกอบด้วยรูปภาพ 2 ภาพ คือ ด้านบนเป็นรูปภาพปี่ที่มีขนาดยาว ด้านบนซ้ายภาพปี่มีคำว่า Postage ด้านล่างภาพปี่ที่มีขนาดสั้นกว่าปี่เลาบน ด้านล่างซ้ายภาพปี่ มีคำว่า ปี่ใน และ Pi Nai ด้านขวามือภาพปี่ มีคำว่า ปี่นอก และ Pi Nok ด้านล่างขวาภาพปี่ พิมพ์คำว่า 1 บาท Baht พื้นสีเขียว

ดวงที่ 3 ราคา 1.25 บาท ตรงกลางภาพประกอบด้วยรูปภาพ 2 ภาพ คือ ด้านซ้ายเป็นรูปภาพกลองทัด 1 คู่ พร้อมไม้ตี ด้านบนรูปภาพกลองทัดมีคำว่า Postage ด้านล่างภาพกลองทัด มีคำว่า กลองทัด และ Klong Taat ด้านขวาเป็นรูปภาพตะโพนไทย ด้านบนภาพตะโพน มีคำว่า ตะโพนและ Taphon ด้านล่างภาพตะโพน พิมพ์คำว่า 1.25 บาท Baht พื้นสีฟ้า

ดวงที่ 4 ราคา 1.50 บาท ตรงกลางภาพประกอบด้วยรูปภาพ 2 ภาพ คือ ด้านซ้ายเป็นรูปภาพฆ้องโหม่ง พร้อมไม้ตี ด้านบนภาพฆ้องโหม่ง มีคำว่า Postage ด้านล่างภาพฆ้องโหม่ง มีอักษรไทย พิมพ์คำว่า ฆ้องโหม่ง และอักษรภาษาอังกฤษ ว่า Khong Mong

ด้านขวาเป็นรูปภาพกรับ ด้านบนภาพกรับ มีอักษรไทย คำว่า กรับ และอักษรอังกฤษ ว่า Krap ด้านล่างภาพกรับ พิมพ์คำว่า 1.50 บาท Baht พื้นสีเทาเขียว

ดวงที่ 5 ราคา 6 บาท ตรงกลางเป็นภาพฆ้องวงใหญ่ ด้านบนภาพฆ้องวงใหญ่ มีคำว่า ฆ้องวงใหญ่ ด้านบนขวาภาพฆ้องวงใหญ่ มีคำว่า Khong Wong Yai ด้านล่างซ้ายภาพฆ้องวงใหญ่ มีคำว่า 6 บาท Baht ด้านขวาล่างภาพฆ้องวงใหญ่ มีคำว่า Postage พื้นสีชมพู

ดวงที่ 6 ราคา 7 บาท ตรงกลางเป็นภาพฆ้องวงเล็ก ด้านบนซ้ายภาพฆ้องวงเล็ก มีคำว่า ฆ้องวงเล็ก ด้านบนขวาภาพฆ้องวงเล็ก มีคำว่า Khong Wong Lek ด้านล่างซ้ายภาพฆ้องวงเล็ก มีคำว่า Postage ด้านขวาล่างภาพฆ้องวงใหญ่ มีคำว่า 7 บาท Baht พื้นสีส้ม

ดวงที่ 7 ราคา 8 บาท ตรงกลางเป็นภาพระนาดเอก ด้านบนซ้ายภาพระนาดเอก มีคำว่า ระนาดเอก ด้านบนขวาภาพระนาดเอก มีคำว่า Ranat Ek ด้านล่างซ้ายภาพระนาดเอก มีคำว่า 8 บาท Baht ด้านขวาล่างภาพระนาดเอก มีคำว่า Postage พื้นสีม่วง

ดวงที่ 8 ราคา 9 บาท ตรงกลางเป็นภาพระนาดทุ้ม ด้านบนซ้ายภาพระนาดทุ้ม มีคำว่า ระนาดทุ้ม ด้านบนขวาภาพระนาดทุ้ม มีคำว่า Ranat Thum ด้านล่างซ้ายภาพระนาดทุ้ม มีคำว่า Postage ด้านขวาล่างภาพระนาดทุ้ม มีคำว่า 9 บาท Baht พื้นสีม่วง (ศักดิ์เสริม ศิริวงศ์, 2543: 80)

แสดมปีภาพชุดนี้แสดงถึงเครื่องดนตรีไทยแต่ละชิ้น จัดเป็นกลุ่มแสดมปีที่จัดภาพเครื่องดนตรีที่มี 2 ชิ้น จำนวน 4 ดวง และกลุ่มแสดมปีที่จัดภาพเครื่องดนตรีที่มี 1 ชิ้น จำนวน 4 ดวง เมื่อนำเครื่องดนตรีทั้งหมดมารวมกันจัดการประสมวงแล้ว ได้เป็นวงปี่พาทย์เครื่องคู่ วงนี้มีกำเนิดอยู่ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นต้นเหตุให้เกิดบทเพลงประเภทลูกล่อลูกขัดขึ้นอีกด้วย ข้อสังเกตว่า ดวงราคา 1 บาท มีภาพปี 2 เล่า คือ ปี่ใน ปี่ที่มีขนาดยาวและปี่นอก ปี่ที่มีขนาดสั้น แต่การพิมพ์มีข้อผิดพลาด พิมพ์สลับที่ระหว่างปี่ในกับปี่นอก

จากการรวบรวมข้อมูลดวงตราไปรษณียากรกับดนตรีไทยนั้น จะเห็นว่าการนำเรื่องราวดนตรีไทยมาจัดพิมพ์แสดมปียังมีอยู่น้อย โดยเทียบจากระยะเวลา 120 ปี น่าจะมีการส่งเสริมจัดพิมพ์เพิ่มมากขึ้น เช่น เครื่องดนตรีพื้นบ้านพื้นเมือง เครื่องดนตรีจีนแปลก ๆ คีตกวีและนักดนตรีไทยบุคคลสำคัญท่านอื่น ๆ ศิลปินแห่งชาติ เป็นต้น ส่งผลในการประชาสัมพันธ์เรื่องดนตรีไทยให้ประชาชนทั่วไปได้สัมผัสและเข้าใจเรื่องดนตรีไทยมากขึ้น

บรรณานุกรม

- กนกพรรษ อนันต์สุภศักดิ์. 2546 “ประวัติการไปรษณีย์และแสตมป์ดวงแรกของไทย”
เข้าถึงได้จาก <http://www.school.net.th/library/create-web/10000/generality/10000-11095...> [วันที่เข้าถึง 28 ตุลาคม 2546]
- นงคณูช ไพโรพิบูลยกิจ. 2541. แสตมป์ไทย. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ฐานการพิมพ์ จำกัด.
มหาวิทยาลัยรามคำแหง. สำนักหอสมุดกลาง. ฝ่ายวารสารและเอกสาร. “แสตมป์ไทย”
เข้าถึงได้จาก <http://www.lib.ru.ac.th/journal/stamp.html> [วันที่เข้าถึง 28 ตุลาคม 2546]
- ศักดิ์เสริม ศิริวงศ์. 2543. แสตมป์ไทย 2543. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ศิริวัฒนา
อินเตอร์พริ้นท์ จำกัด.
- อนุสรณ์คำนึงในวาระฉลองรอบร้อยปีเกิดหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง).
2524 กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตการพิมพ์.

